

پرونده

دانه‌ها در شست شهر

رشد بی‌رویه و پراکنده شهرها و تبعات زیست‌محیطی، اجتماعی، اقتصادی و کالبدی آن، چند دهه است که موضوع توسعه شهری را متوجه پتانسیل‌های درونی شهر نموده است. دانه‌های درشت شهری چون پادگان‌ها، نواحی صنعتی، اراضی بایر و ... نمونه بارزی از این ظرفیت است که می‌تواند از یک طرف به مثابه محرک توسعه برای بافت پیرامونی خود و از طرف دیگر امکانی برای نوسازی کلان‌شهر قلمداد شود. آگاهی به تمام جوانب توسعه و برنامه‌ریزی هدفمند دانه‌ها، میزان خطا در الگوی مداخله را کم خواهد کرد. سایت پادگان قلعه مرغی با مساحتی حدود ۳۰۰ هکتار یکی از معدود فضاهای شهری ارزشمند باقی‌مانده برای تنفس کلان‌شهر تهران است که در جنوب شهر و در میان پهنه‌های مسکونی متراکم مناطق ۱۱، ۱۶، ۱۷، ۱۹ شهرداری واقع شده است. در تیرماه سال ۱۳۰۱، دولت وقت بنا به درخواست انگلیسی‌ها برای اعزام دو فروند هواپیما به تهران، با اختصاص زمین قلعه‌مرغی که آن زمان در بیرون شهر واقع شده بود، این سایت را به اولین فرودگاه ایران تبدیل کرد. قلعه‌مرغی، از آن سال تاکنون تغییرات زیادی داشته است. از حدود دو دهه پیش در دستور کار ذی‌نفعان و ذی‌نفوذان، برای تغییر کاربری بوده و برای آن مصوباتی در دولت و شهرداری نیز در نظر گرفته شده که مهم‌ترین آن به شرح زیر است:

- مصوبه جلسه هیئت وزیران مورخ ۶۷/۱۰/۱۴: "تبدیل محدوده پادگان قلعه مرغی به فضای سبز، اماکن ورزشی و پارک"
  - صورت‌جلسه شماره ۸۱ کمیسیون ماده پنج شورای عالی شهرسازی و معماری مورخ ۶۷/۱۲/۷: "دستور تهیه طرح تفصیلی و مقررات محدوده‌ای"
  - صورت‌جلسه شماره ۳۷۲ کمیسیون ماده پنج شورای عالی شهرسازی و معماری مورخ ۱۳۸۳ شامل راهبردهای:
    - حصول منافع اقتصادی-اجتماعی
    - تأمین رضایت گروه‌های ذی‌نفع و ذی‌نفوذ منطقه
    - بهره‌گیری از پتانسیل درونی محدوده جهت حل مسائل محیط زیستی
    - حفظ هویت تاریخی پادگان و ابنیه با ارزش
    - ارتقاء کیفیت محیط مسکونی و بافت‌های مناطق هم‌جوار
  - صورت‌جلسه شماره ۴۱۰ کمیسیون ماده پنج شورای عالی شهرسازی و معماری مورخ ۸۵/۱۰/۱۵: "کل محدوده پادگان قلعه مرغی به پهنه ویژه حفاظت و پاسخشویی به نیاز مدیریت بحران اختصاص یابد"
  - مصوبه هیئت دولت در مورد ضرورت خروج پادگان‌ها و کاربری‌های نظامی از سطح شهر تهران
- سند طرح جامع شهر تهران (مصوب ۱۳۸۶) نیز در بخش «چشم‌انداز»، جهانی‌شدن شهر را ترسیم نموده؛ در بخش راهبردهای توسعه، بر ضرورت «ایجاد مراکز خدماتی-اداری و تجاری با عملکردهای جهانی به ویژه در پهنه مرکزی»، تأکید کرده و متعاقب آن در بخش سازمان فضایی و پهنه‌بندی شهر، ایجاد مرکز اقتصاد جهانی تهران را در پهنه تقاطع محور بعثت- شوش و محور درکه در دستور کار قرار داده است. مساحت تقریبی پهنه مذکور ۱۰۵۰ هکتار و شامل اراضی قلعه مرغی، ایستگاه راه‌آهن، بافت مسکونی جوادیه و ... است. پس از مصوبه قانونی خروج پادگان‌ها از شهر تهران و پیشنهاد اراضی جایگزین به مالکین سایت (ارتش و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران) مطابق توافقنامه مقرر شد مالکین سایت را به صورت مرحله به مرحله در اختیار مدیریت شهری قرار دهند و به زمین‌های جایگزین نقل مکان نمایند.
- هم‌اکنون مطالعات و طراحی شهری این مجموعه بر اساس اهداف طرح جامع تهران و چشم‌انداز توسعه آن و در نظر گرفتن نیازهای منطقه و شهر تهران توسط سرمایه‌گذار این پروژه در هماهنگی و تعامل با شهرداری تهران در حال انجام است.

از آنجا که رویکرد ماهنامه منظر ترویج مسایل بومی توسعه شهری است، از این رو موضوع دانه‌های درشت شهری و نقش آن در توسعه شهر (به ویژه در مورد قلعه‌مرغی) را به طور فرابخشی و در قالب میزگرد مورد بررسی قرار داده که گزارش آن در ادامه می‌آید.